

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**для самостійної підготовки
студентів ФСН спеціальності «Психологія»
до практичних занять з «Історії психології»
за кредитно-модульною системою**

Ужгород - 2011

УДК 15 (090 (076))
ББК Ю9г я 73-5
Я-93

«Історія психології». Методичні рекомендації для самостійної підготовки студентів ФСН спеціальності «Психологія» до практичних занять з «Історії психології» за кредитно-модульною системою.

Підготувала:

Яцина О.Ф., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології УжНУ.

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни, завдання для самостійної роботи, основні поняття до кожної теми, питання для самостійної роботи, самоконтролю, заліку, тести контролю знань та список літератури до всього курсу.

Рекомендовано до друку Вченою радою
факультету суспільних наук
Ужгородського національного університету
(протокол № 7 від 17 лютого 2011 р.)

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	4
2. Загальна характеристика навчального курсу.....	5
3. Тематичний план навчального курсу.....	6
Модуль 1. Загальна методологія побудови і пояснення історії психології	
Модуль 2. Донауковий період розвитку психологічної думки	
Модуль 3. Науковий період історії психології і система психологічних вчень	
4. Тематика практичних занять.....	11
5. Теми для СРС.....	27
6. Тести контролю знань.....	30
7. Питання до заліку.....	36
8. Рекомендована література до всього курсу.....	39

Пояснювальна записка

«Історія психології» синтезує знання, отримані студентами з курсів «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Соціальна психологія», «Диференціальна психологія» і дозволяє сформувати ці знання в цілісну систему, зрозуміти логіку становлення психології, причини змін її предмета дослідження проблем особистості.

Навчальна програма з даної дисципліни спрямована на формування у студентів (освітньо-кваліфікаційний рівень підготовки – бакалавр) знань та навичок їх застосування при вирішенні завдань практичної діяльності.

Предметом даного курсу є вивчення процесу розвитку поглядів на природу психічного. Завдання курсу полягає в тому, щоб показати важливість знання історичних коренів наукових знань для адекватного осмислення системи ідей та категорій, що утворюють сучасний план психологічної науки.

Історія психологічної науки, як і системи наукового знання загалом, може досліджуватись та інтерпретуватись через послідовність виникнення, становлення і розвиток основних вчень, напрямів і шкіл, що зумовили її динаміку. Знання і розуміння закономірностей та основних фактів історіогенезу психологічної науки є необхідним компонентом навчального процесу у становленні психолога-професіонала.

Вивчення курсу «Історія психології» сприяє осмисленому і ґрунтовному опануванню сукупності курсів за фахом, позаяк формує необхідний континуум уявлень і знань про психологію та її генезис загалом.

В курсі «Історії психології» студенти опановують навичками аналізу психологічних концепцій, ведення дискусії, напрацюванням свого погляду на наукові проблеми.

2. Загальна характеристика навчального курсу

Метою навчального курсу є ознайомлення студентів із закономірностями та основними фактами історіогенезу психологічної науки та засвоєння ключових положень основних психологічних теорій, ідей засновників напрямків і шкіл світової психології.

Основні завдання:

- дослідити передумови, впливи, взаємозв'язки тих чи інших ідей, теорій в історіогенезі психологічної науки;
- довести розвиток змісту основних категорій психології;
- простежити історію розвитку психологічних шкіл;
- дослідити сучасний стан психологічних досліджень в Україні та її місце в світовій психології.

По закінченні курсу студенти повинні знати:

- закономірності розвитку предмета психології;
- основні персоналії, їх досягнення, ідеї засновників напрямків і шкіл світової психології;
- ключові положення основних психологічних теорій;
- генезу методів психологічного дослідження, а також методів історії психології;
- основні віхи розвитку психології на Україні;
- сучасний стан психологічних досліджень в Україні і її місце в світовій психології.

На підставі теоретичних знань студенти повинні уміти:

- визначати передумови, впливи, взаємозв'язки тих чи інших ідей, теорій;
- визначати тенденції розвитку тих чи інших ідей та поглядів;
- дати розгорнуте уявлення про історичні етапи розвитку психологічного вчення;
- відмітити внесок конкретних дослідників і шкіл у загальну структуру знань про психіку.

3. Тематичний план навчального курсу “ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ”

Всього: 126 год. (лекцій –36 год.; практик. – 36 год.; СРС – 54 год.)

№	ТЕМА	Лекції	Практичні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
1.	<i>Історія психології як галузь психологічної науки</i>	2	2		1
2.	<i>Психологія стародавнього світу</i>	2	2		4
3.	<i>Психологія античності</i>	2	2		4
4.	<i>Психологічні вчення середньовіччя та епохи Відродження</i>	2	2		4
5.	<i>Епоха Просвітництва і Рух філософсько-психологічної думки</i>	2	2		4
6.	<i>Психологія як наука про свідомість</i>	2	2		4
7.	<i>Розвиток асоціативної психології</i>	2			2
8.	<i>Виникнення експериментальної психології</i>	2	2		2
9.	<i>Психологія “потому свідомості”</i>	2			4

10.	<i>Розвиток психології в кінці XIX на початку XX ст.</i>	2	2		2
11.	<i>Розвиток галузей психології</i>	2			2
12.	<i>Розвиток біхевіоризму</i>	2	2		4
13.	<i>Гештальтизм як психологія цілісності</i>	2	2		4
14.	<i>Фрейдизм і неофрейдизм</i>	2	4		4
15.	<i>Феноменологічна стратегія в психології</i>	2	2		2
16.	<i>Когнітивна психологія та школа Ж.Піаже</i>	2	2		2
17.	<i>Розвиток психології в Росії. Психологія в радянський період</i>	2	4		2
18.	<i>Розвиток психології на Україні</i>	2	4		4
ВСЬОГО: 3,5 кредитів		36	36		54

Модуль 1

Загальна методологія побудови і пояснення історії психології

Тема 1. Історія психології як галузь психологічної науки

Підходи до історії психології. Предмет історії психології. Завдання історії психології. Типи психологічного пізнання. Періодизація історії психології.

Методологічні принципи і підходи до побудови історії психології. Культурологічний принцип в історії психології. Феноменологічний принцип в історії психології. Екзистенціальний принцип в історії психології.

Методичні проблеми історико-психологічного дослідження. Методи, що використовуються в історії психології. Функції історії психології, її роль в розвитку знань.

Модуль 2

Донауковий період розвитку психологічної думки

Тема 2. Психологія стародавнього світу

Психологічні погляди в стародавньому Єгипті та Вавилоні. Зародження поглядів про душу в рамках міфологічних і релігійних поглядів.

Психологічні погляди в Стародавній Індії. Тлумачення душі і свідомості в буддизмі і джайнізмі (проблема самосвідомості). Психологічні аспекти вчень, філософських шкіл в Стародавній Індії (чарвакка, йога, веданта, міманса, н'яя, вайшешика) та розуміння співвідношення душі і організму, темпераменту в індійських медиків.

Стародавній Китай: своєрідність трактування душі, особистості і її морального розвитку (Конфуцій, даосизм, Ван Чун, Мо-цзи, та інші).

Тема 3. Психологія античності

Душа в трактуванні натурфілософів. Вчення про логос. Геракліт. Піфагорійський союз і зміна уявлень про душу. Моральна психологія Сократа. Маєвтика як метод розвитку інтелекту.

Психологічні погляди Платона. Психологічні ідеї у вченнях Демокріта та Епікура. Внесок Аристотеля в розвиток психології.

Психологічні погляди античних лікарів. Гуморальна теорія і трактування темпераменту.

Психологічні погляди римських філософів: Лукрецій Кар, Сенека, Марк Аврелій.

Тема 4. Психологічні вчення Середньовіччя та епохи Відродження

Арабомовний світ. Проблема подвійної істини. Асоціативний експеримент Ібн-Сіні. Ібн-Рошид: вчення про душу і її волю. Внесок Аль-Газена в розвиток психології.

Середньовічна Європа. Патристика: проблема душі, пізнання, свобода волі (Тертуліан, Григорій Ниський, Немезій Ефеський та інші). Схоластика. Психологія і теологія Томи Аквінського. Роджер Бекон –

ідея дослідного пізнання душі. Проблема душі і розвитку особистості у П.Абеляра та Аврелія Августина.

Психологічні погляди епохи Відродження. "Душа в тілі" - П'єро Помпонацці. Вивчення пізнавальних можливостей людини Леонардо да Вінчі. Вчення про світ і душу Н.Кузанського, гілозоїзм Дж. Бруно. Психологічні погляди іспанських вчених: Х.Вівер, Г.Перейра.

Тема 5. Епоха Просвітництва і рух філософсько-психологічної думки

Феномени історичної психології 18 ст. Психологія індивідуального існування і трагедія бунтівного світу (Дж.Берклі, Д.Гартлі, Дж.Прістлі, Т.Рід, Дж.Байрон).

Сенсуалістична психологія. Відчуття як принцип системи психології (Е.Кондільяк, Д.Дідро, Вольтер, Ж.-Ж.. Руссо, Ж.Ляметрі).

Феноменологічний метод і система істинного знання у психології. Емпірична психологія (Ф.Месмер, Ф.Галль, Й.Лафатер). Спроби сприяння вдосконаленню людства (І.Кант, Й.Гердер, Й.Фіхте, Г.Гегель, Й.Гете).

Модуль 3

Науковий період історії психології і система психологічних вчень

Тема 6. Психологія як наука про свідомість

Обґрунтування Ф.Беконем емпіричної методології та індивідуальної логіки і їх значення для розвитку експериментальної науки.

Вчення про душу і тіло в дуалізмі Р.Декарта. Вчення про рефлекс, психофізичний паралелізм.

Вчення про афекти і свободу Б.Спінози. Епіфеноменалізм Т.Гоббса. Закладання основ емпіричної психології у вченні про пізнання Дж.Локка.

Монадологія Г.Лейбніца.

Тема 7. Розвиток асоціативної психології

Асоціанізм Д.Гартлі, Д.Прістлі. "Бути – значить бути сприйнятим" – Дж.Берклі.

Поширення принципу асоціацій на процес пізнання Д.Юмом.

Психологічні погляди філософів епохи просвітництва (Кондільяк, Кондорсе, Вольтер, Дідро, Кабаніс, Ламетрі, Гете та інші.). Психологічні погляди німецьких філософів: І.Кант, І.Фіхте, Ф.Шеллінг, Г.В.-Ф.Гегель, Л.Фейєрбах.

Розвиток асоціанізму в ХІХ ст. (Спенсер, Дж.Міль, Т.Браун).

Тема 8. Виникнення експериментальної психології

Природничонаукові передумови розвитку експериментальної психології. Дослідження І.Мюллера, Г.Гельмгольца.

Створення фізіології ВНД. Дарвінізм. Френологія. Психофізика. Відкриття Фехнером і Вебером основного психофізичного закону.

Програми створення нової, дослідної психології. В.Вундт – засновник експериментальної психології.

Тема 9. Психологія “потoku свідомості”

Психологія “потoku свідомості” В.Джеймса. Особистість, її життєвий шлях. Теорія емоцій Джеймса-Ланге. “Форми життя” Шпрангера.

Екзистенційна психологія особистості В.Франка. Екзистенційна корекція особистості і психотерапія.

Тема 10. Розвиток психології в кінці XIX - на початку XX ст.

Структуралізм Е.Тітченера. Вюрцбургська школа (О.Кюльпе, К.Бюлер, О.Зельц). Функціоналізм Ф.Брентано, В.Джемса, Д.Дьюї. Описова школа: В.Дільтей, Е.Шпрангер.

Тема 11. Розвиток галузей психології

Психологія розвитку. Етнічна психологія. Соціальна психологія. Диференціальна психологія.

Тема 12. Розвиток біхевіоризму

Розуміння психології як науки про поведінку: Дж.Уотсон. Проблема поведінки і процесу навчання. Необіхевіоризм Е.Толмена і його вчення про проміжні перемінні.

“Маленький робот” з біхевіористичною програмою К.Халла.

Оперантний біхевіоризм Б.Скінера. Соціально-когнітивний біхевіоризм: Альберт Бандура, Джуліан Роттер.

Тема 13. Гештальтизм як психологія цілісності

Гештальт-теорія як реакція проти атомізму традиційної психології. Дослідження М.Вертгеймером “продуктивного мислення”. Гештальтистський “тріумвірат”. Проблема розвитку психіки (К.Коффка). Дослідження інсайту (В.Келер).

Неогештальтизм. Психологія мотивації, почуттів, волі, особистості: К.Левін. Гештальт-терапія Перлза.

Тема 14. Фройдизм і неофройдизм

З.Фройд і його вчення про підсвідомість. Пансексуалізм і психоаналіз.

Трансформація фройдизму. Індивідуальна психологія А.Адлера. Аналітична психологія К.Г.Юнга. Анатомія невротичної особистості К.Горні.

Тема 15. Феноменологічна стратегія в психології

Проблема самореалізації та ієрархії потреб в концепції А.Маслоу. “Я”-концепція і центрована на клієнті психотерапія К.Роджерса.

Гуманістичний психоаналіз Е.Фромма.

Принцип в розвитку особистості Е.Еріксона.

Тема 16. Когнітивна психологія та школа Ж.Піаже

У.Найсер – психіка як інформаційна система. Теорія стадій розвитку інтелекту Піаже. Критика теорії егоцентризму Ж.Піаже (Д.Х’юзом, М.Дональдсон).

Тема 17. Розвиток психології в Росії. Психологія в радянський період

Психологічні ідеї біхевіористського спрямування І.Павлова та Бехтерева.

Культурно-історична теорія, дефектологія, педагогічна психологія в працях Л.Виготського. Школа Виготського.

Діяльнісний підхід С.Рубінштейна. Напрямки розвитку радянської психології: загальна психологія, дитяча, педагогічна, соціальна і т.п.

Ідеологічний тиск на психологію радянського періоду. Здобутки психології радянського періоду. Школа М.Узнадзе.

Тема 18. Розвиток психології на Україні

Психологічні погляди філософів епохи Київської Русі. Психологія в “братських школах”. Психологічні погляди Ів.Вишенського. Г.Сковорода про душу і світ. Психологія в Києво-Могилянській академії. І.Гізель. Вчені-психологи у Львівському університеті: Ю.Охорович, С.Балей.

Розвиток української психології в радянський період: Харківська школа (Гальперін, Запорожець, Божович та інші); Дефектологія – І.Соколянський та Мешеряков. Історія психології – В.Роменець, Г.Костюк.

Психологія українських психологів західної діаспори: О.Кульчицький. Проблеми становлення сучасної української психології.

4. Тематика практичних занять

Заняття 1. Предмет, завдання, методи історії психології (2 год.)

Мета: схарактеризувати принципи і підходи до побудови історії психології, визначити місце і значення історії психології у системі наукового знання.

Основні поняття і ключові слова: філософська психологія, екзистенціальний принцип, феноменологічний принцип, психологія титанізму, методи психології.

Теоретична частина

1. Особливості об'єкта й предмета історії психології.
2. Завдання історії психології.
3. Періодизація історії психології.
4. В чому методологічне значення історії психології?
5. Методи, що використовуються в історії психології.
6. Функції історії психології, її роль в розвитку знань.

Практична частина

1. Дати відповідь на тестові завдання до теми.
2. Підготувати виступ з теми «Історичний шлях психології».
3. Дати анотацію (стисло характеристику змісту) тексту на тему: «Культурологічний підхід у тлумаченні історії психології» [3, с.40-42].

Завдання для самоконтролю

1. Історія психології, людської культури і цивілізації.
2. Історія психології і завдання розробки системи психологічної науки.
3. Історичне формування предмету психології.
4. Історичне формування методу психології.
5. Методологічні принципи і підходи до побудови історії психології.
6. Культурологічний принцип в історії психології.
7. Феноменологічний принцип в історії психології.
8. Екзистенційний принцип в історії психології.

Рекомендована література

1. Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. - М.1990.
2. Розвиток філософської думки на Україні. - Львів 1992.
3. Роменець В.А., Маноха І.П. Історія психології ХХ століття: Навч.посібник /Вст. ст. В.О.Титаренкою Вид.2-ге, стереотип. -К.: Либідь, 2003.- 992 с.; іл.
4. Основи психології: Підручник / За заг. редакцією О. В. Киричука, В. А. Роменця. — Вид. 6-те, стереотип. — К.: Либідь, 2006. —С. 9—20.
5. Исторический путь психологии: Прошлое, настоящее, будущее — М., 1992. — 345 с.
6. Маслоу А. Дальнейшие рубежи развития человека // Вопросы саморазвития человека / Междисциплинарный теоретико-методологический сб. / Под ред. Данченко В. — К., 1990. — Вып. II.— С. 3—10.
7. Марциковская Т. Д. История психологии. — М.: Высш. шк., 2002.
8. Основи консультативної психології. Аналіз сучасниці концепцій: Методологічні рекомендації / За ред. Бондаренко О. Ф. — К.:РНМК Міносвіти України, 1992. — 116 с.
9. Ярошевский М. Г., Петровский А. В. История и теория психологии. — Ростов н/Д: Феникс, 1996. — Т. 1. — 394 с.

Заняття 2. Психологія стародавнього світу (2 год.)

Мета: сформувати уявлення про психіку в первісній свідомості.

Основні поняття і ключові слова: метаморфози, петрогліфи, анімїзм, отемїзм, манїзм, магія, легенда, міф, відчуження, проекція на зовнішній світ, міфологічна психологія

Теоретична частина

1. Зародження поглядів про душу в рамках міфологічних і релігійних поглядів.
2. Психологічні погляди в Стародавній Індії. Тлумачення душі і свідомості в буддизмі і джайнізмі (проблема самосвідомості).

3. Психологічні аспекти вчень, філософських шкіл в Стародавній Індії (чарвакка, йога, веданта, міманса, н'яя, вайшешика).

4. Стародавній Китай: своєрідність трактування душі, особистості і її морального розвитку (Конфуцій, даосизм, Ван Чун, Мо-цзи, та інші).

Практична частина

1. Дати відповідь на тестові завдання до теми.

2. Підготувати відповідь на питання «В чому спільність орієнтації пізнання первісної і сучасної людини?».

Завдання для самоконтролю

1. Міф як джерело психологічної думки.

2. Уявлення про природу міфу: теорії і персоналії.

3. Анімізм і метемпсихоз як категорії міфологічної психології.

4. Метаморфози, тотемізм як категорії міфологічної психології.

5. Фаталізм, магія та їх подолання в межах ранніх психологічних вчень.

6. Розвиток психологічної думки в контексті обрядів і звичаїв Київської Русі.

7. Розвиток психологічної думки в контексті філософії Давнього світу.

Рекомендована література

1. Анцыферова Л.И. Развитие и современное состояние зарубежной психологии. - М.1994.

2. Ждан А. Н. История психологии: от античности к современности. — М.: Педагогическое общество России, 2002. — 512 с.

3. Марциковская Т. Д. История психологии. — М.: Высш. шк., 2002.

4. Роменець В.А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків. - К.1983.

5. Роменець В. А. Історія психології. — К.: Вища шк., 1978.

6. Роменець В. А. Історія психології Стародавнього світу і середніх віків. — К.: Вища шк., 1983.

Заняття 3. Психологія античності (2 год.)

Мета: схарактеризувати розвиток психологічної думки в епоху античності.

Основні поняття і ключові слова: суспільна релігія, орфічні містерії, мікрокосмос, макрокосмос, атомістична психологія, неоплатонізм, епікуризм, стоїцизм, кінізм, скептицизм, гомогенна теорія буття, атраксія.

Теоретична частина

1. Душа в трактуванні натурфілософів. Геракліт.
2. Піфагорійський союз і зміна уявлень про душу.
3. Моральна психологія Сократа і психологічні ідеї в філософській системі Платона.
4. Вчення про ейдоси Демокрита. Психологічні ідеї Епікура
5. Внесок Аристотеля в розвиток психології.
6. Психологічні погляди античних лікарів. Гуморальна теорія і трактування темпераменту.
7. Психологічні погляди римських філософів: Лукрецій Кар, Сенека, Марк Аврелій.

Практична частина

1. Дати відповідь на тестові завдання до теми.
2. Підготувати відповідь на питання:
 - Як відносилися до тіла в епоху Античності?
 - В чому головний зміст і метод сократівської бесіди?
 - Яким було розуміння співвідношення тіла, розуму, почуттів?
 - В чому сутність гелозоїзму Геракліта?
 - В чому полягає суть ідей Гіппократа та Анаксогора?
 - Дайте характеристику розвитку психологічної думки в епоху еллінізму.

Завдання для самоконтролю

1. Сократ: життя, вчення, доля.
2. Платон: вчення про світ ідей.
3. Платон: ідея безсмертя душі.

4. Аристотель: вчення про душу.
5. Платон: вчення про багатовимірність психічного світу, Красу і Гармонію.
6. Психологія патристики: представники й основні ідеї.

Рекомендована література

1. Аристотель. О душе. Соч. В 4-х томах, Т.1. - М.,1975.
2. Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. - М.1990.
3. Марциковская Т. Д. История психологии. — М.: Высш. шк., 2002.
4. Морозов А. В. История психологии — М.: Академ. проект; Фонд “Мир”, 2003. — 288 с.
5. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології ХХ століття: Навч. посіб. — К.: Либідь, 1998. — С. 784—787.
6. Роменець В.А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків. - К.1983.
7. Роменець В. А. Історія психології епохи Відродження. — К.: Вища шк., 1988.
8. Роменець В. А. Історія психології ХVІІ століття. — К.: Вища шк.,1990.
9. Роменець В. А. Історія психології епохи Просвітництва. — К.:Вища шк., 1993.
10. Соколова Е.Е. Тридцять діалогів о психології // Хрестоматія с коментаріями по курсу «Введення в психологію». - М.,1995.
11. Ярошевский М.Г. История психологии. - М.1992.

Заняття 4. Психологічні вчення Середньовіччя та епохи Відродження (2год.)

Мета: сформувати уявлення про розвиток психологічної думки в контексті філософії і релігійних ідей середньовіччя та філософської і психологічної думки в епоху Відродження.

Основні поняття і ключові слова: гуманізм, відродження, неоплатонізм, скептицизм, риси песимізму, риси ірраціоналізму, метафізика, емпіризм, сенсуалізм, патристика, номіналізм, схоластика, деїзм, гностицизм.

Теоретична частина

1. Арабомовний світ. Проблема подвійної істини. Асоціативний експеримент Ібн-Сіни. Ібн-Рошид: вчення про душу і її волю. Внесок Аль-Газена в розвиток психології.
2. Середньовічна Європа. Патристика: проблема душі, пізнання, свобода волі (Тертуліан, Григорій Нисський, Немезій Ефеський та інші).
3. Схоластика. Психологія і теологія Томи Аквінського. Роджер Бекон – ідея дослідного пізнання душі. Боротьба номіналізму і реалізму. Проблема душі і розвитку особистості у П.Абеляра та Аврелія Августина.
4. Психологічні погляди епохи Відродження. (П. Помпонацці, Б. Телезіо, Леонардо да Вінчі, Н.Кузанський, Дж. Бруно, Х.Вівер, Г.Перейра).

Практична частина

- Дати відповідь на тестові завдання до теми.
2. Підготувати відповідь на питання:
 - У чому полягає значення робіт Ібн Сіни для розвитку психології?
 - У чому полягає концептуалізм П'єра Абеляра?
 - Які основні ідеї психології патристики?
 - Дайте характеристику номіналізму Уільяма Оккама, Р. Бекона.
 - Дайте характеристику відродницького неоплатонізму.
 - Дайте характеристику ренесансної психології творчості.
 - Дайте характеристику титанізму як принципу ренесансної психології?
 - Що відроджувалось у Відродженні?

Завдання для самоконтролю

1. Дайте загальну характеристику розвитку історії психології в епоху Середньовіччя.
2. Визначте особливості наукової думки мислителів середніх віків V-XVI ст.
3. Охарактеризуйте зародження схоластики.

4. Дайте загальну характеристику розвитку філософської і психологічної думки в епоху Відродження.
5. Психологічні ідеї та особливості виховання дітей у період Відродження.
6. Розуміння особистості і шляхи вдосконалення людини в епоху Середньовіччя.

Рекомендована література

1. Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. - М.1990.
2. Роменець В.А. Історія психології стародавнього світу і середніх віків. - К.1983.
3. Роменець В.А. Історія психології. Відродження. - К.1987.
4. Роменець В. А. Історія психології: Стародавній світ. Середні віки.Відродження: Навч. посібник. — К.: Вища шк., 2005. — С. 430—510.
5. Роменець В. А. Історія психології: Стародавній світ. Середні віки.Відродження: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2005. — С. 551—580.
6. Соколова Е.Е. Тридцять діалогів о психологии // Хрестоматия с комментариями по курсу «Введение в психологию». - М.,1995.
7. Ярошевский М. Г. История психологии. — М.: Мысль, 1985. —С. 109—116.

Заняття 5. Психологія як наука про свідомість (2 год.)

Мета: сформувати уявлення про розвиток психології в епоху Просвітництва.

Основні поняття і ключові слова: *неокласицизм, просвітництво, романтизм, абсолютизація ідеалізму, асоціанізм, метафізика монізму, метафізика плюралізму, монадологія, інтроспекція, рефлекс, психофізична взаємодія.*

Теоретична частина

1. Вчення про душу і тіло в дуалізмі Р.Декарта.
2. Вчення про афекти і свободу Б.Спінози. Епіфеноменалізм Т.Гоббса.

3. Закладання основ емпіричної психології (Ф.Бекон, вчення про пізнання Дж.Локка; монадологія Г.Лейбніца).

4. Розвиток асоціанізму в ХІХ ст. (Д.Гартлі, Д.Прістлі, Дж.Берклі, Д.Юм).

Практична частина

1. Дати відповідь на тестові завдання до теми.

2. Підготувати відповідь на питання:

- В чому сутність дуалізму Рене Декарта?
- У чому сутність поняття “аперцепція”, та “безсвідоме” в теорії Готфріда Лейбніца?
- У чому полягає вчення Локка про первинні і вторинні якості душі?

3. Дайте характеристику девізу епохи: “Май мужність користуватися власним розумом”.

Завдання для самоконтролю

1. Загальна характеристика зародження та розвитку психології як науки про свідомість першої половини ХІХ ст.

2. Які психологічні погляди французьких просвітників (Кондільяк, Кондорсе, Вольтер, Дідро, Кабаніс, Ламетрі, Гете та інші.)?

3. Дайте характеристику англійського Просвітництва.

4. Психологічні погляди німецьких філософів: І.Кант, І.Фіхте, Ф.Шеллінг, Г.В.- Ф.Гегель, Л.Фейєрбах.

5. Основні принципи асоціанізму (Спенсер, Дж.Міль, Т.Браун).

Рекомендована література

1. Ждан А.Н. Історія психології: от античности до наших дней. - М.1990.

2. Роменець В.А. Історія психології. Кінець ХІХ - початок ХХ ст. - К.1996.

3. Роменець В.А., Маноха І.О. Історія психології. – К., 2001

4. Роменець В. А. Історія психології: XVII ст. Епоха Просвітництва: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2005. — С. 85—154. Соколова Е.Е. Тридцять діалогів о психології // Хрестоматія с коментаріями по курсу «Введение в психологию». - М., 1995.
5. Степанов С. Психология в лицах. - М.: ЭКСМО-Пресс, 2001
6. Ярошевский М. Г. История психологии. — М.: Мысль, 1985. —С. С. 117—144; 145—170.

Заняття 6. Виникнення експериментальної психології (2 год.)

Мета: схарактеризувати передумови становлення психології як самостійної науки та розвиток її галузей у другій половині XIX ст.

Основні поняття і ключові слова: закон специфічної енергії органів почуттів, спадковість, мінливість, принцип розвитку, психофізика, диференційна психологія, експериментальна психологія, диференційна, зоопсихологія, соціальна, культурно-історична психологія, психологія розвитку, психотехніки.

Теоретична частина

1. Природничонаукові передумови розвитку експериментальної психології (дослідження І.Мюллера, Г.Гельмгольца; створення фізіології ВНД; вчення про рефлекси М. Хола і І. Мюллера; дарвінізм; френологія).
2. Психофізика. Відкриття Фехнером і Вебером основного психофізичного закону.
3. Програми створення нової, дослідної психології. В.Вундт – засновник експериментальної психології.
4. Програма емпіричної психології Ф.Брентано.
5. Програма побудови психології як науки про поведінку І.Сеченова.
6. Розгалуження психологічної науки.

Практична частина

1. Дати відповідь на тестові завдання до теми.

2. Підготувати відповідь на питання:

- У чому суть концепції інстинктів Мак-Дугалла?
- У чому суть закону Вебера — Фехнера?
- Яке відкриття зробив Герман Гельмгольц?

Завдання для самоконтролю

1. Дайте загальну характеристику вчення про рефлекси М. Хола і І. Мюллера.
2. Передумови розвитку природничо-наукової психології.
3. Основні методи психофізики.
4. Принцип “специфічної енергії органів відчуття”.
5. Рефлекторний принцип у психології.
6. Принцип індивідуалізації у психології XIX ст.
7. Розвиток галузей психологічної науки.

Рекомендована література

1. Ждан А.Н. Історія психології: от античности до наших дней. - М.1990.
2. Марциковская Т. Д. История психологии. — М.: Высш. шк., 2002.
3. Роменець В.А. Історія психології. Кінець XIX - початок XX ст. - К.1996.
4. Роменець В.А., Маноха І.О. Історія психології. – К., 2001
5. Роменець В. А. Історія психології: XVII ст. Епоха Просвітництва: Навч. посіб. — К.: Вища шк., 2005. — С. 78—84.
6. Соколова Е.Е. Тридцять діалогів о психологии // Хрестоматія с коментаріями по курсу «Введение в психологию». - М., 1995.
7. Степанов С. Психология в лицах. - М.: ЭКСМО-Пресс, 2001.
8. Ярошевский М. Г. История психологии. — М.: Мысль, 1985. — С. 171—183.

Заняття 7. Розвиток біхевіоризму (2 год.)

Мета: дати аналіз біхевіоризму як напрямку психології.

Основні поняття і ключові слова: біхевіоризм, поведінка, активність, стимул, реакція, проміжна змінна.

Теоретична частина

1. Розуміння психології як науки про поведінку: Дж.Уотсон. Проблема поведінки і процесу навчання.
2. Необіхевіоризм Е.Толмена і його вчення про проміжні перемінні.
3. "Маленький робот" з біхевіористичною програмою К.Халла.
4. Оперантний біхевіоризм Б.Скінера.
5. Соціально-когнітивний біхевіоризм: Альберт Бандура, Джуліан Роттер.

Практична частина

1. Дати відповідь на тестові завдання до теми.
2. Підготувати відповідь на питання:
 - Що означає поняття «операціоналізм»? Яким чином він вплинув на необіхевіоризм 20-30-х рр.?
 - В чому критики звинувачують систему Скінера?
 - Чим погляди Бандури і Роттера на роль когнітивних факторів відрізняються від поглядів Скінера? Поясніть, як локус контролю впливає на поведінку.

Завдання для самоконтролю

1. Дайте загальну характеристику розвитку біхевіоризму.
2. У чому полягає "потік активності" Дж. Уотсона?
3. Дайте загальну характеристику розвитку необіхевіоризму Е. Толмена.
4. У чому полягає "самопрограмування" людини в концепції Б. Скіннера.
5. Дайте загальну характеристику розвитку соціобіхевіоризму А. Бандури.
6. Психологія поведінки: принципи і представники.

Рекомендована література

1. Анцыферова Л.И. Развитие и современное состояние зарубежной психологии. - М.1994.
2. Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. - М.1990.
3. Роменець В.А. Історія психології. Кінець XIX - початок XX ст. - К.1996.
4. Соколова Е.Е. Тридцать диалогов о психологии // Хрестоматия с комментариями по курсу «Введение в психологию». - М.,1995.
5. Степанов С. Психология в лицах. - М.: ЭКСМО-Пресс, 2001.
6. Теория личности в западно-европейской и американской психологии. // ред.сост.Райгородский Д.Я. - Самара 1996.
7. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность:теории, эксперименты, упражнения.- СПб, 2002.
8. Хрестоматия по истории психологии (период открытого кризиса)// Под. ред.П.Я.Гальперина, А.Н.Ждан. М.,1990.
9. Хрестоматия. История зарубежной психологии (30-60-е годы XX в.)// под. Ред.П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. - М.,1986.
10. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. - С.Пб. Питер., 1998.
11. Ярошевский М.Г. История психолологии. - М.1992/1985.
12. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології: Навч.посіб. для студ. вищ. навч. закл. — К.: Ельга, Ніка-центр, 2004. —С. 107—131.

Заняття 8. Гештальтизм як психологія цілісності (2 год.)

Мета: схарактеризувати період становлення і розвитку гештальтпсихології як напрямку психології.

Основні поняття і ключові слова: фі-феномен, фігура і фон, теорія поля, інсайт, гештальттерапія, екзистенціалізм і феноменологія .

Теоретична частина

1. Гештальт-теорія як реакція проти атомізму традиційної психології. Дослідження М.Вертгеймером “продуктивного мислення”. Гештальтський “тріумвірат”. Проблема розвитку психіки (К.Коффка).
2. Дослідження інсайту (В.Келер).
3. Неогештальтизм. Психологія мотивації, почуттів, волі, особистості: К.Левін.

Практична частина

1. Дати відповідь на тестові завдання до теми.
2. Підготувати відповідь на питання:
 - У чому полягає суть фі-феномену М. Вертхаймера?
 - Як пояснюють свідомість в гештальтпсихології?
 - У чому полягає “теорія поля” К. Левіна?
 - Джерела гештальтпсихології.
 - В чому функціональне значення гештальта?

Завдання для самоконтролю

1. Дайте загальну характеристику розвитку гештальтпсихології.
2. У чому принципова різниця пояснення свідомості порівняно з позицією асоціаністів у психології?
3. Поясніть поняття фігури і фону в гештальтпсихології?
4. Поясніть поняття гештальттерапії Ф. Перлса?
5. Гештальтпсихологія: принципи і представники.
6. Які головні ідеї школи К.Левіна?

Рекомендована література

1. Анцыферова Л.И. Развитие и современное состояние зарубежной психологии. - М.1994.
2. Вертгеймер М. Продуктивное мышление. - М., 1984.
3. Роменець В.А. Історія психології. Кінець XIX - початок XX ст. - К.1996.
4. Соколова Е.Е. Тридцять діалогів о психологии // Хрестоматія с коментаріями по курсу «Введение в психологию». - М.,1995.

5. Степанов С. Психология в лицах. - М.: ЭКСМО-Пресс, 2001
6. Теория личности в западно-европейской и американской психологии. // ред.сост.Райгородский Д.Я. - Самара 1996.
7. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность:теории, эксперименты, упражнения.- СПб,2002.
8. Хрестоматия по истории психологии (период открытого кризиса)// Под. ред.П.Я.Гальперина, А.Н.Ждан. М.,1990.
9. Хрестоматия. История зарубежной психологии (30-60-е годы XX в.)// под. Ред.П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. - М.,1986.
10. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. - С.Пб. Питер., 1998.

Заняття 9. 10. Фройдизм і неофройдизм (4 год.)

Мета: дослідити проблеми несвідомого і цілісності в психології.

Основні поняття і ключові слова: лібідо, свідоме, передсвідоме, несвідоме, ІД (Воно), Его (Я), Супер — Его (Над Я), Едипів комплекс, комплекс Електри, витіснення, проєкція, регресія, раціоналізація, сублімація, конструктивний, деструктивний шлях.

Теоретична частина

1. З.Фройд і його вчення про підсвідомість. Пансексуалізм і психоаналіз.
2. Індивідуальна психологія А.Адлера.
3. Аналітична психологія К.Г.Юнга.
4. Анатомія невротичної особистості К.Горні.
5. Гуманістичний психоаналіз Е.Фромма.
6. Міжособистісна психіатрія Г.С.Салівена.
7. Енергетичний принцип в розвитку особистості Е.Еріксона.

Практична частина

1. Дати відповідь на тестові завдання до теми.
2. Підготувати відповідь на питання:
 - Що означає вираз «глибинна психологія»?
 - Які основні ідеї і принципи теорії З. Фрейда?
 - Які основні підходи до розуміння несвідомого?
 - Форми психологічного захисту.
 - У чому суть розвитку особистості за А. Адлером?
 - Архетипи Юнга.
 - Які основні тенденції особистості за К. Хорні?
 - Які є стадії психосоціального розвитку за Е. Еріксоном?
 - Яке значення має психоаналіз для розвитку психології?

Завдання для самоконтролю

1. Дайте загальну характеристику розвитку психоаналізу.
2. Які форми психологічного захисту ви знаєте?
3. Неофройдизм: принципи і представники.
4. Загальна характеристика розвитку індивідуальної психології А. Адлера.
5. Загальна характеристика розвитку аналітичної психології К. Г. Юнга.
6. Загальна характеристика розвитку Еґо-психології Е. Еріксона.
7. Загальна характеристика розвитку гуманістичного психоаналізу Е. Фромма.

Рекомендована література

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии. - М., 1995.
2. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры. - Л., 1992.
3. Берн Э. Трансакционный анализ и психотерапия.- С.Пб., 1992.
4. Роменець В.А. Історія психології. Кінець XIX - початок XX ст. - К.1996.
5. Степанов С. Психология в лицах. - М.: ЭКСМО-Пресс, 2001
6. Теория личности в западно-европейской и американской психологии. // ред.сост.Райгородский Д.Я. - Самара 1996.
7. Фрейд З. Введение в психоанализ. Лекции. - М., 1991.
8. Фрейд З. Психология бессознательного. - М., 1989.

9. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность: теории, эксперименты, упражнения.- СПб, 2002
10. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. - М., 1997.
11. Фромм Э. Бегство от свободы. - М.,1990.
12. Горни К. Женская психология. - С.Пб.,1993.
13. Горни К. Невротическая личность нашего времени. - М.,1993.
14. Хрестоматия по истории психологии (период открытого кризиса)// Под. ред.П.Я.Гальперина, А.Н.Ждан. М.,1990.
15. Хрестоматия. История зарубежной психологии (30-60-е годы XX в.)// под. Ред.П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. - М.,1986.
16. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. - С.Пб. Питер., 1998.
17. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис. - М., 1996.
18. Юнг К.Г. Аналитическая психология. - С.Пб.,1994.
19. Юнг К.Г. Архетип и символ. - М., 1991.

Заняття 11. Феноменологічна стратегія в психології (2 год.)

Мета: дослідити розвиток теоретичних положень гуманістичної психології.

Основні поняття і ключові слова: креативність, “піраміда” потреб, самоактуалізація, клієнтцентована терапія, йоготерапія, самотрансценденція, принцип дереклексії, принцип парадоксальної інтенції.

Теоретична частина

1. Проблема самореалізації та ієрархії потреб в концепції А.Маслоу.
2. “Я”-концепція і “індериктивна” центрована на клієнті психотерапія К.Роджерса.
3. Екзистенційна психологія особистості В.Франкла. Екзистенційна корекція особистості і психотерапія.

Практична частина

1. Дати відповідь на тестові завдання до теми.
2. Підготувати відповідь на питання:
 - Чому гуманістичну психологію називають «третьою силою»?
 - Який зміст ви вкладаєте в поняття «самоактуалізація»?
 - Методи дослідження особистості за Олпортом.
 - Яка роль самоактуалізації в розвитку особистості?
 - Які види цінностей виділяв Франкл?

Завдання для самоконтролю

1. Основні принципи гуманістичної психології.
2. Охарактеризуйте основні ідеї і погляди А. Маслоу.
3. Дайте загальну характеристику піраміді потреб А. Маслоу.
4. В чому суть поглядів А. Маслоу на самоактуалізацію?
5. Дайте загальну характеристику клієнтцентованої терапії К. Роджерса.
6. Охарактеризуйте логотерапію В. Франка.
7. Визначте поняття самотрансценденції в концепції В. Франка.
8. Сенс життя людини в екзистенціальній психології В. Франкла.

Рекомендована література

1. Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. - М.1990, 2003.
2. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека. - М., 1994.
3. Соколова Е.Е. Тридцать диалогов о психологии // Хрестоматия с комментариями по курсу «Введение в психологию». - М.,1995.
4. Степанов С. Психология в лицах. - М.: ЭКСМО-Пресс, 2001
5. Теория личности в западно-европейской и американской психологии. // ред.сост.Райгородский Д.Я. - Самара 1996.
6. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность:теории, эксперименты, упражнения.- СПб, 2002.
7. Хрестоматия по истории психологии (период открытого кризиса)// Под. ред.П.Я.Гальперина, А.Н.Ждан. М.,1990.

8. Хрестоматия. История зарубежной психологии (30-60-е годы XX в.)// под. Ред.П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. - М.,1986.
9. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. - С.Пб. Питер., 1998.
10. Ярошевский М.Г. Психология в XX столетии. - М.1971.

Заняття 12. Когнітивна психологія та школа Ж.Піаже (2 год.)

Мета: з'ясувати зміст теоретичних положень когнітивної психології.

Основні поняття і ключові слова: інформаційна система, знак, інтелект, мислення, егоцентризм, стадії розвитку, адаптація.

Теоретична частина

1. У.Найсер – психіка як інформаційна система.
2. Теорія стадій розвитку інтелекту Ж.Піаже.
3. Критика теорії егоцентризму Ж.Піаже.
4. Теорія особистісних конструктів Келлі.

Практична частина

1. Дати відповідь на тестові завдання до теми.
2. Підготувати відповідь на питання:
 - Пояснення егоцентричного мовлення за Піаже.
 - Роль інтелекту в розвитку психіки - позиції Фрейда і Піаже.
 - Проблема навчання в теорії Піаже: недоліки і переваги.

Завдання для самоконтролю

1. Які етапи розвитку мислення описані Піаже?
2. Сутність головного постулату Келлі.
3. роль особистісного конструкта.
4. Як пояснюється несвідоме в когнітивній психології?
5. Недоліки штучних інтелектуальних моделей.

Рекомендована література

Література

1. Анцыферова Л.И. Развитие и современное состояние зарубежной психологии. - М.1994.
2. Ждан А.Н. Історія психологи: от античності до наших днів. - М.1990.
3. Пиаже Ж. Мышление ребенка. – М., 1982
4. Роменець В.А. Історія психології. - К.1970.
5. Роменець В.А. Історія психології. Кінець XIX - початок XX ст. - К.1996.
6. Соколова Е.Е. Тридцать диалогов о психологии // Хрестоматия с комментариями по курсу «Введение в психологию». - М.,1995.
7. Степанов С. Психология в лицах. - М.: ЭКСМО-Пресс, 2001
8. Фейдимен Д., Фрейджер Р. Личность: теории, упражнения, эксперименты. – СПб.- М., 2002.
9. Ярошевский М.Г. История психологии. - М.1992/1985.

Заняття 14. 15. Розвиток психології в радянський період (4 год)

Мета: сформувати уявлення про розвиток основних напрямків психології в радянській період.

Основні поняття і ключові слова: рефлексологія, реактологія, образ, теорія діяльності, інтеріоризація, екстеріоризація, зона найближчого розвитку, теорія установки.

Теоретична частина

1. Психологічні ідеї біхевіористського спрямування І.Павлова та Бехтерева.
2. Культурно-історична теорія, дефектологія, педагогічна психологія в працях Л.Виготського. Школа Виготського.
3. Філософсько-психологічна концепція людини С. Л. Рубінштейна.
4. Розвиток ідей С. Л. Рубінштейна у працях А. В. Брушлінського та К. О. Абульханової-Славської.
5. Теорія провідної діяльності О. Н. Леонтьєва.
6. Теорія установки Д.М.Узнадзе.
7. Теорія відносин В.М.М'ясищева.
8. Напрямки розвитку радянської психології: загальна психологія, дитяча, педагогічна, соціальна і т.п.

Практична частина

1. Дати відповідь на тестові завдання до теми.

Завдання для самоконтролю

1. Загальна характеристика розвитку вітчизняної психології у 20-ті рр ХХ ст.
2. У чому полягає культурно-історична теорія Л. С. Виготського?
3. Поясніть теорію діяльності А. Н. Леонтьєва.
4. . Тбіліська школа “установки”.
5. Поясніть теорію відносин В. М. М'ясищева?
6. Дайте характеристику ідеям Б. М. Теплова, П. К. Альохіна, Б. Ф. Ломова.
7. Здобутки психології радянського періоду.

Рекомендована література

1. Анцыферова Л.И. Развитие и современное состояние зарубежной психологии. -М.1994.
2. Ждан А.Н. Історія психологи: от античності до наших днів. - М.1990.
3. Роменець В.А. Історія психології. - К.1970.

4. Роменець В.А. Історія психології. Кінець XIX - початок XX ст. - К.1996.
5. Соколова Е.Е. Тридцять діалогів о психології // Хрестоматія с коментаріями по курсу «Введення в психологію». - М.,1995.
6. Степанов С. Психологія в лицах. - М.: ЕКСМО-Пресс, 2001
7. Ярошевський М.Г. Історія психології. - М.1992/1985.
8. Ярошевський М.Г. Психологія в XX столітті. - М.1971.

Тема 15. 16. Розвиток психології на Україні (4 год.)

Мета: сформувані уявлення про розвиток основних напрямків психології на Україні.

Основні поняття і ключові слова: корекції особистості , НЛП-джерела, антропологія, особистісно-зорієнтований підхід, дефектологія.

Теоретична частина

1. Основні етапи розвитку психології на Україні.
2. Основні психологічні школи та наукові напрями української психології.
3. Історія розвитку психологічної думки в Києво-Могилянській академії.
4. Історія розвитку психологічної думки в Київському університеті: Г. І. Челпанов, В. В. Зеньковський та ін.
5. Розвиток української психології в радянський період: Харківська школа (Виготський , Гальперін, Запорожець, Божович та інші).
6. Психологічні погляди Г. С. Костюка.
7. Теорія історії психології В. А. Роменця.
8. Психологія українських психологів західної діаспори: О.Кульчицький.
- 9.Тенденції розвитку сучасної психології.
- 10.Трансперсональна психологія С.Грофа: підґрунтя, основні ідеї, способи дослідження і корекції особистості.
- 11.НЛП-джерела, основні ідеї, техніки корекції особистості.

Практична частина

1. Дати відповідь на тестові завдання до теми.

Завдання для самоконтролю

1. Психологічні погляди філософів епохи Київської Русі. Психологія в "братських школах".
2. Психологічні погляди Ів.Вишенського.
3. Психологічні погляди Г.Сковороди про душу і світ.
4. Психологія в Києво-Могилянській академії. І.Гізель.
5. Вчені-психологи у Львівському університеті: Ю.Охорович, С.Балей.
6. Проблеми становлення сучасної української психології.
7. Розвиток психології на Україні.
8. Сучасні вітчизняні та зарубіжні теорії історії психології.
9. Перспективи розвитку психологічної теорії і практики у XXI ст.

Рекомендована література

1. Історія філософії на Україні. Т.1-2. – К., 1987.
2. Кульчицький О. Введення в філософічну антропологію. – Мюнхен, 1973.
3. Розвиток філософської думки на Україні. – Львів, 1992.
4. Роменець В.А. Історія психології. Кінець XIX - початок XX ст. - К.1996.
5. Степанов С. Психологія в лицах. - М.: ЕКСМО-Пресс, 2001.

4. Теми для СРС

1. Історія психології, людської культури і цивілізації.
2. Психологія як природнича наука: визначення, напрями, персоналії.
3. Психологія як галузь гуманітарного наукового знання: визначення і засади.
4. Історія психології і завдання розробки системи психологічної науки.
5. Історичне формування предмета психології.
6. Історичне формування методу психології.
7. Методологічні принципи і підходи до побудови історії психології.

8. Культурологічний принцип в історії психології.
9. Феноменологічний принцип в історії психології.
10. Екзистенціальний принцип в історії психології.
11. Міф як джерело психологічної думки.
12. Уявлення про природу міфу: теорії і персоналії.
13. Анімізм і метемпсихоз як категорії міфологічної психології.
14. Метаморфози, тотемізм як категорії міфологічної психології.
15. Фаталізм, магія та їх подолання в межах ранніх психологічних вчень.
16. Розвиток психологічної думки в контексті філософії Давнього світу.
17. Сократ: життя, вчення, доля.
18. Платон: вчення про світ ідей.
19. Платон: ідея безсмертя душі.
20. Аристотель: вчення про душі.
21. Платон: вчення про багатовимірність психічного світу, Красу і Гармонію.
22. Розвиток психологічної думки в контексті обрядів і звичаїв Київської Русі.
23. Християнське вчення про зміст людського буття.
24. Психологія патристики: представники й основні ідеї.
25. Загальна характеристика розвитку філософської і психологічної думки в епоху Відродження.
26. Ренесансна психологія творчості.
27. Титанізм як принцип ренесансної психології.
28. Психологічна думка в епоху Наукової революції (бароко).
29. Рефлекторне вчення і психологія Р. Декарта.
30. Монадологічна метафізика Г. В. Лейбніца.
31. Розвиток емпіризму в науці: Т. Гоббс, Д. Локк, Д. Юм.
32. Особливості розвитку психологічної думки в епоху слов'янського бароко.
33. Психологія французького матеріалізму епохи Просвітництва.
34. Психологія людини і самопізнання у творах Г. Сковороди.
35. Психологія теоретичного і практичного інтелекту. І. Кант.
36. Ідея “втечі від свободи” у “Феноменології духу” Гегеля.
37. Психологія народів і її елементи. В. Вундт.
38. Принцип індивідуалізації у психології XIX і XX ст.
39. Принцип адаптації у психології XIX і XX ст.
40. Принцип дії і післядії в історії психології.
41. Рефлекторний принцип у психології.
42. Ідеї гуманістичної психології XX ст.
43. Позитивізм у психології.
44. Конвенціоналізм і сучасна філософсько-психологічна думка.
45. Ніцшеанство і метафоричність філософсько-психологічної думки.
46. Екзистенціально орієнтована психологія: традиції і підходи.
47. Феноменологічна психологія: традиції і підходи.
48. Герменевтика і можливості психологічного пізнання.
49. Персоналізм: виміри особистості.
50. Класичний психоаналіз З. Фрейда.

51. Структуралізм у філософії і психології.
52. Культурно-історична теорія психіки Л. С. Виготського.
53. Філософсько-психологічна концепція людини С. Л. Рубінштейна.
54. Розвиток ідей С. Л. Рубінштейна у працях А. В. Брушлінського та К. О. Абульханової-Славської.
55. Сучасна соціальна психологія: основні напрями, теорії, представники.
56. Сучасна вікова та педагогічна психологія: основні напрями, теорії, представники.
57. Сучасна медична психологія: основні напрями, теорії, представники.
58. Сучасна практична психологія: галузі, напрями, техніки, представники.
59. Сучасна психологія творчості: основні напрями, теорії, представники.
60. Теорія провідної діяльності О. Н. Леонтьєва.
61. Гештальтпсихологія: принципи і представники.
62. Психологія поведінки: принципи і представники.
63. Неофройдизм: принципи і представники.
64. Індивідуальна психологія А. Адлера.
65. Феноменологія і психологія: синтез засобів пізнання і тлумачення.
66. Психологічні погляди Г. С. Костюка.
67. Тбіліська школа “установки”.
68. Психологічні центри Радянського Союзу і сучасних країн СНД.
69. Основні етапи розвитку психології в Україні.
70. Основні психологічні школи та наукові напрями української психології.
71. Історія розвитку психологічної думки в Києво-Могилянській академії.
72. Історія розвитку психологічної думки в Київському університеті: Г. І. Челпанов, В. В. Зеньковський та ін.
73. Теорія історії психології В. А. Роменця.
74. Сучасні вітчизняні та зарубіжні теорії історії психології.
75. Перспективи розвитку психологічної теорії і практики у ХХІ ст.
76. Зміна предмету психології: розвиток чи криза ?
77. Програми розвитку психології як емпіричної науки та їх реалізація.
78. Утворення шкіл в психології на початку ХХ століття.
79. Розвиток поглядів З.Фрейда : від Ероса до Танатоса.
80. Відмінність і подібність поглядів З.Фрейда і К.Юнга.
81. Своєрідність психоаналітичного підходу до особистості К.Хорні.
82. Теорія захисних механізмів “Его” в психоаналізі (від З.Фрейда до К.Горні).
83. Індивідуальна психологія А.Адлера: особливості, основні пункти розбіжностей з теорією Фрейда.
84. Трансформація психоаналізу: від З.Фрейда до психоаналітиків кінця ХХ століття.
85. Що, кого і як розуміє “розуміюча” психологія ?
86. Теорія “поточу свідомості” В.Джеймса, напрямки в психології, розвиток яких вона надихнула.
87. Трансформація ідей біхевіористів.
88. Полеміка біхевіористів і гештальтистів.

89. Теорії соціального навчання в біхевіоризмі.
90. Людина – “великий білий щур” чи “маленький робот з біхевіористською програмою”?
91. Гештальтистська модель особистості та суспільства К. Левіна.
92. Сенс життя людини в екзистенціальній психології В. Франкла.
93. Диспозиційні теорії особистості.
94. А. Маслоу : шлях само актуалізації особистості.
95. К. Роджерс : феноменологічна теорія особистості.
96. Теорія особистісних конструктів Д. Келлі.
97. Розвиток психології на Україні.
98. Л. С. Виготський і “Харківська школа” в психології.
99. Тенденції розвитку сучасної психології.
100. Трансперсональна психологія С. Грофа: підґрунтя, основні ідеї, способи дослідження і корекції особистості.
101. НЛП-джерела, основні ідеї, техніки корекції особистості.

5. Тести контролю знань

1. *Предметом дослідження історії психології є:* а) психологія людей в різні історичні епохи; б) закономірності формування і розвитку поглядів на психіку; в) зв'язок психології з іншими науками; г) психічний розвиток людини.
2. *Методами історії психології є:* а) експеримент і спостереження; б) формулювання і перевірка гіпотез; в) історико-генетичний метод; г) порівняльний метод.
3. *У філософії Платона стверджується:* а) пріоритет світу ідей над світом речей; б) значення чуттєвого досвіду для істинного пізнання; в) необхідність діалектичного підходу до пізнання; г) основу людської душі утворює божественна воля.
4. *Філософія Аристотеля розглядає:* а) душу як функцію тіла; б) пізнання як результат логічного мислення; в) загальний розум як єдине джерело знань про світ; г) теорію двох істин.
5. *В епоху Середньовіччя ведучими були ідеї:* а) раціоналізму, б) волюнтаризму, в) концептуалізму, г) сакральності.
6. *Філософська система Ф. Аквінського отримала назву:* а) деїзм, б) томізм, в) номіналізм, г) сенсуалізм.
7. *Вперше асоціативний експеримент було проведено:* а) Гіппократом, б) Авіценою, в) Дж. Міллем, г) Дж. Уотсоном.
8. *Теорія дуалізму стверджує:* а) існування двох незалежних субстанцій: душі і тіла; б) єдність чуттєвого і теоретичного пізнання; в) протиставлення душі і свідомості; г) перехід від окремого до загального в розвитку мислення.
9. *Засновником емпіризму є:* а) Демокрит, б) Р. Декарт, в) Ф. Бекон, г) В. Вундт.
10. *У філософії Р. Декарта стверджується:* а) мислення як головна властивість душі; б) рефлексія як критерій самопізнання; в) «тваринні духи» як аналог рефлексу; в) монади як одиниці побудови світу.
11. *В структурі психіки Г. Лейбніц виділяє наступні погляди:* а) відчуття, враження, розум; б) малі перцепції та аперцепції; в) побажання, почуття, розум; г) рослинна, тваринна і розумна душа.

12. Дж.Локк виділяє наступні джерела пізнання: а)зовнішній досвід (відчуття) і внутрішній досвід (рефлексія); б)сенситивне і інтуїтивне знання; в)навчання і виховання; г)здібності і жага пізнання.
13. Критерієм розрізнення «явища» і «речі в собі» за І.Кантом є: а)спонтанна активність душі; б)моральний імператив; в)емпіричне дослідження; г)можливість пізнання.
14. Засновником асоціативної психології є: а)Дж.Локк, б)Д.Гартлі, в)Дж.Мілль, г)В.Дільтей.
15. Першу психологічну лабораторію було створено: а)в 1738 р., б)в 1879 р., в) в 1901 р., г) в 1920 р.
16. В теорії В.Вундта універсальними законами функціонування психіки вважались: а)Закопи апперцепції; б)Закон Вебера-Фехнера; в)Закон асоціацій; г)Закопи контрасту.
17. Згідно структуралізму елементами свідомості є: а)асоціації, б)відчуття, в)мисленнєві образи і їх значення; г)установки.
18. Перший експериментальний метод в психології: а)спостереження, б)експеримент, в)рефлексія, г)інтроспекція.
19. Основною ідеєю теорії У Джеймса є: а)інтенція; б)емпатія; в)потік свідомості; г)адаптація.
20. Метод тестів був розроблений: а)Ф.Гальтоном, б)В.Вундтом, в)Д.Кеттелом, г)Ч.Спірменом.
21. Згідно біхевіоризму головним способом на учіння є: а)розумна діяльність; б)осмислення задачі; в)навчання і виховання; г)метод спроб і помилок.
22. Головним постулатом біхевіоризму є: а)прижиттєве формування основних психічних процесів; б)взаємозв'язок рухових функцій і психічних процесів; в)цілісність психічного життя; г)функцією психіки є адаптація до середовища.
23. Оперантною називається поведінка, орієнтована на: а)винагороду; б)виконання цілі; в)формування навички; г)уникання покарання.
24. Основним принципом формування психічних функцій представники гештальтпсихології вважали: а)принцип системності; б)принцип елементаризму; в)принцип функціоналізму; г)принцип цілісності.
25. Рушійними силами психічного розвитку за З.Фройдом є: а)захисні механізми; б)несвідома енергія вроджених інстинктів і потягів до життя і смерті; в)прагнення самореалізації; г)прагнення до задоволення.
26. Механізм, що допомагає направити сексуальну чи агресивну енергію в інше русло, реалізувати його в творчості: а)витіснення, б)раціоналізація, в)сублімація.
27. Найбільш оптимальним механізмом психічного розвитку за З.Фройдом є: а) витіснення; б)раціоналізація; в)заміщення; г)сублімація.
28. Рушійними силами розвитку особистості за А.Адлером є: а)несвідомі сексуальні потяги; б)соціальний інтерес і почуття меншовартості; в)колективне несвідоме; г) прагнення до незалежності.
29. Предметом дослідження гуманістичної психології є: а)ієрархія потреб; б)унікальна і неповторна особистість; в)когнітивні процеси; г) процеси соціалізації.
30. Умовами клієнт-центрованої терапії К.Роджерса є: а)довіра і відкритість; б)настанова і рекомендації; в)конгруентність, прийняття, емпатія; г)інтерпретація поведінки клієнта.

Варіант 2

1. Завдання історії психології полягає в : а)вивчати закономірності розвитку знань про психіку; б)розкривати взаємозв'язок психології з іншими науками; в)вивчати залежність історії психології від соціокультурного контексту; г)вивчати роль особистості, її індивідуального шляху в становленні науки.

2. Головними поняттями міфологічної психології є: а)фетишизм, б)анімізм; в)метаморфози; г)хтонізм.
- 3.Механізм рефлексу відкрив: а)Р.Декарт, б)І.Павлов, в)Дарвін.
- 4.Природа психічного в епоху Античності представлена наступними поглядами: а)анімізмом; б)гілозоїзмом; в)матеріалізмом.
5. Кому належить висловлювання, що душа – це «іскра Логосу», «космос – вічно живий вогонь»: а)Демокриту, б)Геракліту, в)Аристотелю.
6. Хто відстоював думку, що душа – це потік вогняних атомів: а) Демокрит, б)Геракліт, в)Аристотель.
7. Копії оточуючих нас предметів Демокрит називав: а)атомами, б)ейдолами, в)частками.
8. Натурфілософами античності вважають: а) Гіппократа, б)Алкмеона, в)Анаксагор.
9. Софісти досліджували: а)природу речей; б)саму людину і стосунки між людьми.
- 10.Сократ вважав душу джерелом: а) моральності людини; б)активності тіла.
- 11.Хто стверджував, що «душа не може існувати без тіла і не є тілом»: а)Сократ, б)Геракліт, в)Аристотель.
12. Учення про незмінні і вічні ідеї належить: а)Сократу, б)Платону, в)Аристотелю.
13. Метод «маєвтики» - пошуку істини шляхом постановки запитань належить: а)Сократу, б)Платону, в)Аристотелю.
14. Думка про те, що свідомість таке ж реальне явище, як і матерія, належить: а) Р.Декарту, б)Спінозі.
15. Кому належить думка про те, що душа є чистою дошкою без будь-яких знаків чи ідей: а) Гоббзу, б)Локку, в)Лейбніцу.
- 16.Представляв психічний світ людини продуктом роботи організму як вібраційної машини: а)Т.Рід, б)Д.Гартлі, в)Дж.Прістлі.
17. В основу сенсуалістичної психології покладено ідеї:(назвіть прізвища мислителів).
18. Дослідником фізіономіки 18 ст. був: а)Галль, б)Лафатер, в)Месмер.
19. У середині 19 ст. психологія акцентує свою увагу на таких феноменах: а)свідомість, б)особистість, в)поведінка.
20. «Батьком» експериментальної психології є: а) Гальтон, б)Мюллер, в)Вундт.
21. Неперервність роботи людської свідомості – це: а)потік свідомості, б)асоціація.
22. Вперше про роль самооцінки заговорив: а)Тітченер, б)Джемс, в)Берн.
23. Адаптивні форми поведінки особистості пояснюють: а) принципом спроб і помилок, б) принципом інсайту.
24. Як називається теорія і хто є її автором: особистість живе і розвивається в психологічному полі оточуючих предметів, кожен із яких має свою валентність.
25. Бажання витісняється в несвідоме, людина про нього забуває, проте напруга, що залишилася, проходить скрізь несвідоме і проявляється у вигляді омовок, описок, помилок, сновидінь. Це механізм: а) регресії, б)раціоналізації, в)витіснення, г)проекції.
26. Шлях до «Самості» за К.Юнгом називається: а)ідентифікація; б)інтеріоризація; в)індивідуація; г)сублімація.
27. За Адлером, поведінку особистості визначають: а)вроджені інстинкти; б)вроджені архетипи; в)почуття спільності.
28. За Г.Костюком, психічне відображення залежить від: а)рівня розвитку суб'єкта; б)потреб; в)змісту його діяльності.
29. Структуру особистості за Айзенком утворюють типи: а)екстраверсія - інтроверсія, б)невротизм -емоційна стабільність,в)психотизм-супер-его.
- 30.Компонентами вчинку як структурного утворення є: а)дія; б)мотивація; в)ситуація; г)інтерес; д)післядія.

Варіант 3

1. Вчинковий принцип в історії психології розглядається на матеріалі: а)міфологічної психології, б)філософської психології, в)наукової психології.

2. Учення про карму виникло в: а)Стародавньому Єгипті, б)Вавілоні, г)Стародавній Індії.
3. *Вважав душу постійною, незмінною і безсмертною:* а)Сократ, б)Платон, в) Демокріт
4. *Розглядав душу як форму, спосіб організації тіла:* а)Аристотель, б)Платон.
5. *Плотін виокремив напрямок, в якому наголошується на звернення душі на себе, на власні дії. Пізніше відкритий ним механізм став вихідним поняттям інтроспективної психології. Мова йде про:* а) ідентифікацію, б)рефлексію.
6. *Одним із відкриттів епохи Античності стало розуміння того, що органом душі є головний мозок. Це відкриття пов'язано з іменем:* а) Гіппократа, б)Алкмеона, в)Платона.
7. *Ідея взаємозв'язку психічного і фізіологічного розроблялася в арабомовній науці:* а)Ібн-Сіною; б)Ібн-аль-Хайсамом, в)Ібн-Рошдом.
8. *Провідною колізією епохи Середньовіччя була:* а) колізія між душевними якостями і грішним тілом; б) колізія між розумом і почуттями.
9. *Кому належить афоризм »Я мислю – значить я – існую«:* а)Сократу, б)Декарту; в)Аристотелю.
10. *В людині реально пов'язані тілесний механізм і нематеріальна душа, що має волю та здатна мислити. Так вважав:* а) Ф.Аквінський, б)Р.Декарт, в)Спіноза.
11. *Людина – цілісне тілесно-духовне єство, - стверджував:* а) Р.Декарт, б)Спіноза.
12. *Гоббз вважав, що образ психічного єдиний в усіх людей, тому пізнати самого себе означає пізнати людський рід. Про який метод психології тут йдеться?*
13. *«Організм – це машина тіла, - стверджував:* а) Р.Декарт, б)Спіноза.
14. *Засновником асоціанізму є:* а)Д.Юм, б)Т.Рід, в) Д.Гартлі, Дж.Прістлі.
15. *Хто стверджував думку, що людина від природи є доброю, проте її псує цивілізація:* а) Вольтер, б)Руссо, в)Гельвецій.
16. *Хто запропонував «карту головного мозку»:* а)Мюллер, б)Месмер, в)Галль.
17. *Виникнення антропологічної психології пов'язано з іменем:* а)І.Канта, б)Ж.Ляметрі.
18. *Першу в світі експериментальну лабораторію заснував:* а)Вебер, б)Вундт, в)Фехнер.
19. *Засновником психофізіології є:* а)Мюллер, б)Гельмгольц.
20. *Закони пам'яті експериментально довів:* а)Вундт, б)Брентано, в)Еббінгауз.
21. *Піонером європейського функціоналізму вважають:* а)Вундта, б)Джемс, в)Брентано.
22. *Предметом психології не вважали свідомість:* а)функціоналісти, б)біхевіористи, в)гештальтисти.
23. *Миттєвий характер мислення має назву:* а) «ага-переживання», б)інсайт.
24. *На думку К.Левіна для формування особистості дитини має система виховних прийомів:* а) заохочення, б)покарання, в)ігнорування, г)свободи.
25. *В таких діях, як кусання нігтів, жування гумки, тютюну, псування речей, віра в злих чи добрих духів, ризик –дають можливість часткової розрядки енергії. Це механізм:* а)раціоналізації, б)регресії, в)витіснення.
26. *Юнг вважав, що лібідо - це:* а) узагальнена психічна енергія, що набуває різних форм; б) сексуальна енергія, потяг до любові, життя.
27. *На думку К.Хорні, домінуючим у структурі особистості є:* а) інстинкти агресії чи лібідо; б)несвідоме почуття неспокою; в)колективне несвідоме.
28. *Логотерапія В.Франкла спрямовує на пошуки сенсу життя шляхом:* а)здійснення духовно спрямованих вчинків; б)переживання цінностей в любові; в)страждання; г)блаженства.
29. *Ідея цілісності організму за Адлером, виявляється у:* а)соціалізації; б)адаптації, в)научінні.
30. *У змісті історії психології вчинок розглядається як:* а)будь-яка дія; б)високоморальне, відповідальне, творче діяння; в)структурне утворення, компонентами якого є ситуація, мотивація, дія, післядія.

1. *Філософська психологія в історії психології вивчається на культурно-історичному досвіді людства за часи:* а)античності, б)середніх віків, в)відродження, г)нового часу.
2. *Давньоіндійська психологія формулює основний ситуативний конфлікт між:* а)стражданнями і нірваною; б) стражданнями і утриманням.
3. *Учення про «золоту середину» як принцип поведінки людини був сформульований в:* а)Стародавній Індії, б)Стародавньому Китаї.
4. *Душа володіє різними здатностями як ступенями її розвитку:* рослинною, чуттєвою, розумною, - вважав: а)Аристотель, б)Платон, в)Сократ.
5. *Залежність життєдіяльності цілісного організму від нервової системи описав:* а)Аристотель, б)Гіппократ, в)Гален.
6. *Вважав, що основу душі утворює воля, а не розум:* а) Плотін, б)Августин.
7. *Відкриття такого психологічного феномена як асоціації належить:* а)Сократу, б)Аристотелю, в)Платону.
8. *Основоположним принципом середньовічної психології є:* а)принцип ідеалізму, б)принцип антропологізму; в)принцип концептуалізму.
9. *Декартова концепція людини:* а) дуалістична. б)механістична, в)заперечує ідею душі як сутності людини; г)матеріалістична.
10. *Цілісність людини не тільки пов'язує його духовну і тілесну суть, а є основою пізнання оточуючого світу, вважав:* а)Р.Декарт, б)Спіноза.
11. *Механістичний принцип пояснення живої природи, що спирається на рефлекторний механізм, проголосив:* а) Р.Декарт, б)Спіноза.
12. *Дуалізм Декарта проявляється в тому, що:* а)машина тіла і свідомість – незалежні субстанції; б) тіло без душі – мертво.
13. *Психологічні ідеї Лейбніца пов'язані з вченням про:* а) афекти, б)монади, в)рефлекси.
14. *Матеріальні речі, впливаючи на організм, викликають відчуття, із яких виникають уявлення, що утворюють ланцюжок думок, які сліднують один за одним у тому порядку, в якому змінювались відчуття. Так Лейбніц говорить про:* а)ілюзії, б)асоціації, в)мислення.
15. *Назвіть лікарів і натуралістів 18 ст. - першої половини 19ст., які показали причинну залежність відчуттів від об'єктивних матеріальних факторів (механізм зв'язку нервів через рефлекторну дугу).*
16. *Створив френологію:* а) Лафатер, б)Галль, в)Месмер.
17. *Досліджуючи роль психіки в еволюції людини, Спенсер стверджував, що психіка є механізмом адаптації до середовища. Таким чином, він став засновником:* а) аналітичної психології, б) еволюційної психології, в)індивідуальної психології.
18. *Ідею Ч.Дарвіна про те, що спадковість визначає різницю між людьми, було покладено в основу:* а) диференціальної психології, б)порівняльної психології, в)соціальної психології.
19. *Засновником психофізики є:* а)Г.Фехнер, б)Вебер, в)В.Вундт.
20. *Розробив прийоми визначення індивідуально-психологічних якостей і статистичної обробки результатів:* а) Гальтон, б)Келлер.
21. *Головним завданням психології вважали сааме експериментальне дослідження свідомості:* а)структуралісти, б)функціоналісти, в)біхевіористи.
22. *Формулу біхевіористів: «стимул-реакції» винайшов і обтрунтував:* а)Горндайк, б)Уотсон, в)Скіннер.
23. *Фігура і фон – основний закон:* а) психоаналізу, б)необіхевіористів, в)гештальтистів.
24. *Займаючись аналізом психіки, Фройд використовував:* а)гіпноз, б) метод «вільних асоціацій», в)снобачення.
25. *Механізм, пов'язаний з намаганням Супер-Его проконтролювати певну ситуацію, виправдати, прокоментувати, надавши їй «добропорядності», це:* а)раціоналізації, б)регресії, в)витіснення.

26. Основними архетипами несвідомого Юнг вважав: а) Его, б)Персону, в)Тінь, г)Самість.
27. За теорією К.Хорні, причинами розвитку тривоги може бути: а) відчуження батьків; б)надмірна опіка батьків; в)дискримінація; г)захоплення дитиною.
28. До механізмів психологічного захисту Е.Фромм відніс: а) садизм, б)азохізм, в)конформізм, г)деструктивізм.
29. Головною частиною структури особистості за Е.Еріксоном є: а)Ід, б)Его, в)Супер-Его.
30. За теорією Джемса-Ланге причинами емоцій є: а) органічні зміни; б)емоції – складні рефлекси, що виникають на основі природних інстинктів.

Варіант 5

1. Хронологічний підхід до розуміння історії будується на твердженні:а) хаос — це своєрідна хронологія, що задає специфічний засіб розуміння історії;б) між факторами і подіями в історичному процесі існують причинно-наслідкові зв'язки, що необхідно встановити, намагаючись осягнути зміст і закономірності історії;в) історичний процес — це метафора, за допомогою якої людина намагається виправдати власну безпомічність перед часом.
2. Конкретно-науковий підхід до пояснення історії психології реалізували:а) М. Г. Ярошевський;б) В. А. Роменець;в) К. Ясперс.
3. Психологічна теорія історії як феномена дає змогу:а) на основі уявлень про явища “історичного минулого” створити вчення про закономірності історичного процесу з метою здійснення перспективного і прогресивного прогнозу явищ “історичного минулого”;б) відновити психологічний контекст життя людей у різні історичні епохи;в) побудувати систему психологічних прийомів “адаптації людини до сучасних історичних умов”.
4. Вчення про процес історії як зміну цивілізацій розробив:а) А. Тойнбі;б) К. Ясперс;в) П. Сорокін.
5. Уявлення про історію як “хаос” базується на твердженні:а) історія загалом непізнавана, оскільки окремі її факти і події не перебувають у причинно-наслідкових зв'язках; б) історія — це закономірна поява одного факту за іншим, що дає змогу встановити характер її взаємозв'язку; в) завдання історика полягає не у встановленні хронології між подіями, а в описі кожної окремої події як самостійного явища.
6. Визнання наприкінці XIX ст. психології як самостійної науки зумовлено таким фактом:а) досягненням відповідного рівня розвитку світової культури;б) визначенням предмета і створення методу наукового пізнання психологічної науки;в) визнанням світовою науковою громадськістю необхідності існування психології як науки.
7. Першим діалектичні принципи розвитку світу сформулював:а) Анаксимандр;б) Геракліт;в) Перменід.
8. Про Сократа відомо з таких історичних джерел:а) міфів;б) творів Платона і Ксенофонта;в) письмової спадщини Сократа.
9. Вираз “Шукаю людину” належить:а) Антисфену;б) Сократу;в) Діогену Синодському.
10. Аристотель розробив основні закони:а) атомістичного матеріалізму;б) логістики;в) ерістики.
11. П'єр Абеляр написав твір за назвою:а) “Пізнай себе”;б) “Сума теології”;в) “Про град Божий”.
12. Як ви вважаєте, з якою метою виникла схоластика:а) розробки Символу віри;б) виправлення вчення “Отців церкви”;в) впорядкування та розробки доступності християнської догматики.
13. Поняття “буття” і “небуття” ввів у філософію:а) Фалес;б) Геракліт;в) Перменід.
14. “Золоте сторіччя схоластики” припадає на таке століття:а) XIII;б) XI;в) XIV.

15. Мішель де Монтень стверджував: а) “Краще бути сміливим, ніж обережним”; б) “Чим, як не магією, займався той, хто перший поклонився Христу?”; в) “Життя — ось моє заняття і моє мистецтво.
16. Еразм Роттердамський своє вчення назвав так: а) “філософія Христа”; б) “апологія насолоди”; в) “загальна релігія”.
17. Гуманістичний ідеал людського суспільства описав: а) Нікколо Макіавеллі; б) Мішель де Монтень; в) Томас Мор.
18. Нікколо Макіавеллі стверджував: а) основою людської діяльності є “інтерес”; б) “Я мислю, отже, я існую”; в) “Людина — найбільше диво”.
19. Вчення про рефлекс — найважливіше для психології психофізіологічне вчення, що вперше згадується у зв’язку з ім’ям: а) І. П. Павлова у ХІХ ст.; б) Р. Декарта у ХVІІ ст.; в) М. О. Бернштейна у ХХ ст.
20. Структуралізм і постструктуралізм — найхарактерніші як напрями сучасної філософської і психологічної думки: а) Франції; б) Німеччини; в) США.
21. Значний внесок у розвиток експериментальної психології належить: а) американському психологові Д. М. Кеттелу; б) німецькому психологові В. Вундту; в) німецькому психологові Г. Еббінгаузу.
22. Розвиток дитячої психології наприкінці ХІХ — початку ХХ ст. був тісно пов’язаний з педологією — наукою про дітей, створеною: а) англійським психологом В. Прейсером; б) американським психологом Стенлі Холмом; в) німецьким психологом В. Вундтом.
23. Фундатором психоаналізу прийнято вважати: а) А. Адлера; б) З. Фрейда; в) К. Г. Юнга.
24. Термін “сексуальна революція” належить: а) австрійському психологові В. Райху; б) німецькому психологові К. Хорні; в) американському психологові Е. Еріксону.
25. Твердження “наявність в людині двох начал, двох потягів — стремління до любові і стремління до смерті і розрухи” належить: а) австрійському психологові А. Адлеру; б) австрійському психологові З. Фройдю; в) швейцарському психологові К. Г. Юнгу.
26. Твердження “Потік свідомості ми замінюємо потоком активності” належить: а) Дж. Уотсону; б) Б. Скінеру; в) З. Фройдю.
27. На думку біхевіористів, основним принципом поведінки людини є: а) гомеостатичний; б) адаптаційний; в) “стимулу і реакції”.
28. Найяскравішими представниками неофройдизму вважаються: а) К. Хорні і Г. Саллівен; б) А. Адлер; в) Е. Фромм.
29. Гуманістична психологія як самостійний напрям виник: а) на початку ХХ ст.; б) у середині ХІХ ст.; в) у ХV—ХVІ ст.
30. Самоактуалізація — це: а) реалізація своєї мети, здібностей, розвиток власної особистості; б) компетентність, авторитет, досягнення успіхів; в) гармонія, порядок, краса.
31. “Теорія поля” К. Левіна це: а) поведінка індивіда, яка керується психологічними силами (намірами, стремліннями), які мають направленість, величину і точку застосування в полі “Життєвого простору”; б) вся поведінка особистості обумовлена несвідомими біологічними потягами або інстинктами; в) індивідуальний розвиток повторює стадії розвитку людського суспільства.
32. Принципи у гештальтпсихології розробив: а) У. Келлер; б) М. Вертгеймер; в) Д. Коффка.
33. Фундатором трансакційного аналізу в сучасній психології прийнято вважати: а) Е. Берна; б) Ф. Перлза; в) К. Яспера.
34. Першим вітчизняним психоаналітиком прийнято вважати: а) І. Д. Єрмакова; б) Л. С. Виготського; в) П. Я. Гуревича.
35. Діяльнісний підхід у психології розробляли такі вітчизняні психологи: а) С. Л. Рубінштейн; б) Б. Г. Ананьєв; в) О. М. Леонтьєв.

6. Питання до заліку

1. Підходи до історії психології. Предмет історії психології.
2. Завдання історії психології.
3. Періодизація історії психології.
4. Методи, що використовуються в історії психології.
5. Функції історії психології, її роль в розвитку знань.
6. Зародження поглядів про душу в рамках міфологічних і релігійних поглядів.
7. Психологічні погляди в Стародавній Індії. Тлумачення душі і свідомості в буддизмі і джайнізмі (проблема самосвідомості).
8. Психологічні аспекти вчень, філософських шкіл в Стародавній Індії (чарвакка, йога, веданта, міманса, н'яя, вайшешика)
9. Стародавній Китай: своєрідність трактування душі, особистості і її морального розвитку (Конфуцій, даосизм, Ван Чун, Мо-цзи, та інші).
10. Душа в трактуванні натурфілософів. Геракліт.
11. Піфагорійський союз і зміна уявлень про душу.
12. Моральна психологія Сократа і психологічні ідеї в філософській системі Платона.
13. Вчення про ейдоси Демокріта. Психологічні ідеї Епікура
14. Внесок Аристотеля в розвиток психології.
15. Психологічні погляди античних лікарів. Гуморальна теорія і трактування темпераменту.
16. Психологічні погляди римських філософів: Лукрецій Кар, Сенека, Марк Аврелій.
17. Арабомовний світ. Проблема подвійної істини. Асоціативний експеримент Ібн-Сіни. Ібн-Рошид: вчення про душу і її волю. Внесок Аль-Газена в розвиток психології.

18. Середньовічна Європа. Патристика: проблема душі, пізнання, свобода волі (Тертуліан, Григорій Нисський, Немезій Ефеський та інші).
19. Схоластика. Психологія і теологія Томи Аквінського. Роджер Бекон – ідея дослідного пізнання душі. Боротьба номіналізму і реалізму. Проблема душі і розвитку особистості у П.Абеляра та Аврелія Августина.
20. Психологічні погляди епохи Відродження. (П. Помпонацці, Б. Телезіо, Леонардо да Вінчі, Н.Кузанський, Дж. Бруно, Х.Вівер, Г.Перейра).
21. Ф.Бекон: емпірична методологія та індивідуальна логіка і їх значення для розвитку експериментальної науки.
22. Вчення про душу і тіло в дуалізмі Р.Декарта. Вчення про рефлекс, психофізичний паралелізм. Вчення про афекти і свободу Б.Спінози. Епіфеноменалізм Т.Гоббса.
23. Закладання основ емпіричної психології у вченні про пізнання Дж.Локка. Монадологія Г.Лейбніца.
24. Асоціанізм Д.Гартлі, Д.Прістлі.
25. "Бути – значить бути сприйнятим" – Дж.Берклі. Поширення принципу асоціацій на процес пізнання Д.Юмом.
26. Психологічні погляди філософів епохи просвітництва (Кондільяк, Кондорсе, Вольтер, Дідро, Кабаніс, Ламетрі, Гете та інші.).
27. Психологічні погляди німецьких філософів: І.Кант, І.Фіхте, Ф.Шеллінг, Г.В.- Ф.Гегель, Л.Фейєрбах.
28. Розвиток асоціанізму в ХІХ ст. (Спенсер, Дж.Міль, Т.Браун).
29. Природничонаукові передумови розвитку експериментальної психології. Дослідження І.Мюллера, Г.Гельмгольца. Створення фізіології ВНД. Дарвінізм. Френологія.

30. Дослідження часу реакції. Психофізика. Відкриття Фехнером і Вебером основного психофізичного закону.
31. Програми створення нової, дослідної психології. В.Вундт – засновник експериментальної психології. Програма емпіричної психології Ф.Брентано. Програма побудови психології як науки про поведінку І.Сеченова. Розгалуження психологічної науки.
32. Психологія “потому свідомості” В.Джеймса. Особистість, її життєвий шлях. Теорія емоцій Джеймса-Ланге.
33. “Форми життя” Е. Шпрангера.
34. Екзистенційна психологія особистості В.Франкла. Екзистенційна корекція особистості і психотерапія.
35. З.Фройд і його вчення про підсвідомість. Пансексуалізм і психоаналіз.
36. Аналітична психологія К.Г.Юнга.
37. Індивідуальна психологія А.Адлера.
38. Анатомія невротичної особистості К.Горні.
39. Гуманістичний психоаналіз Е.Фромма.
40. 41. Енергетичний принцип в розвитку особистості Е.Еріксона.
42. Розуміння психології як науки про поведінку: Дж.Уотсон. Проблема поведінки і процесу навчання.
43. Необіхевіоризм Е.Толмена і його вчення про проміжні перемінні.
44. “Маленький робот” з біхевіористичною програмою К.Халла.
45. Оперативний біхевіоризм Б.Скінера.
46. Соціально-когнітивний біхевіоризм: Альберт Бандура, Джуліан Роттер.
47. Гештальт-теорія як реакція проти атомізму традиційної психології. Дослідження М.Вертгеймером “продуктивного мислення”. Гештальтистський “триумвірат”. Проблема розвитку психіки (К.Коффка).
48. Дослідження інсайту (В.Келер).

49. Неогештальтизм. Психологія мотивації, почуттів, волі, особистості: К.Левін.
50. Проблема самореалізації та ієрархії потреб в концепції А.Маслоу.
51. "Я"-концепція і "індериктивна" центрована на клієнті психотерапія К.Роджерса.
52. Теорія особистісних конструктів Келлі.
53. Зародження диспозиційних теорій. Мірний підхід до особистості.
54. Описати особистість через систему її рис і властивостей; характерологічних рис (Г.Олпорт)
55. Теорії особистості Р.Кеттелла, Г.Ю.Айзенка.
56. У.Найсер – психіка як інформаційна система.
57. Теорія стадій розвитку інтелекту Ж.Піаже.
58. Критика теорії егоцентризму Піаже Д.Х'юзом та М.Дональдсон.
59. Психологічні ідеї біхевіористського спрямування І.Павлова та Бехтерева.
60. Культурно-історична теорія, дефектологія, педагогічна психологія в працях Л.Виготського.
61. Діяльнісний підхід С.Рубінштейна.
62. Напрямки розвитку радянської психології: загальна психологія, дитяча, педагогічна, соціальна і т.п.
63. Психологічні погляди філософів епохи Київської Русі. Психологія в "братських школах".
64. Психологічні погляди Ів.Вишенського. Г.Сковорода про душу і світ. Психологія в Києво-Могилянській академії. І.Гізель.
65. Розвиток української психології в радянський період
66. Психологія українських психологів західної діаспори: О.Кульчицький.

7. Рекомендована література до всього курсу

Основна:

1. Роменець В. А. Історія психології. — К.: Вища шк., 1978.
2. Роменець В. А. Історія психології Стародавнього світу і середніх віків. — К.: Вища шк., 1983.
3. Роменець В. А. Історія психології епохи Відродження. — К.: Вища шк., 1988.
4. Роменець В. А. Історія психології XVII століття. — К.: Вища шк., 1990.
5. Роменець В. А. Історія психології епохи Просвітництва. — К.: Вища шк., 1993.
6. Роменець В. А. Історія психології XIX — початку XX століття. — К.: Вища шк., 1995.

7. Роменець В. А., Маноха І. П. Історія психології ХХ століття. — К.: Либідь, 2003.
8. Роменець В. А. Історія психології: Стародавній світ. Середні віки. Відродження. — К.: Либідь, 2005.
9. Ярошевский М. Г. История психологии. — М.: Мысль, 1985.
10. Ярошевский М. Г. История психологии от Античности до начала ХХ века. — М., 1998.
11. Ждан А. Н. История психологии от античности до наших дней. — М.: Изд-во МГУ, 1990.
12. Марциковская Т. Д. История психологии. — М.: Высш. шк., 2002.
13. Основи психології: Підручник / За заг. ред. О. В. Киричука. — К., 1995. — 632 с.

Додаткова:

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии. - М., 1995.
2. Анцыферова Л.И. Развитие и современное состояние зарубежной психологии. - М.1994.
3. Аристотель. О душе. Соч. В 4-х томах, Т.1. - М.,1975.
4. Античное наследие в культуре Возрождения. — М., 1984.
5. Антология мировой философии: В 4 т. — М., 1969.
6. Асмус В. Ф. Античная философия. — М., 1976.
7. Абрамова Г. С. Практикум по психологическому консультированию. — Екатеринбург: Деловая книга; М.: Академия, 1995. —128 с.
8. Александровский Ю. А. Пограничные психические расстройства:Руководство для врачей. — М.: Медицина, 1993. — 400 с.
9. Античное наследие в культуре Возрождения. — М., 1984.
10. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Люди, которые играют в игры. - Л.,1992.
11. Берн Э. Трансакционный анализ и психотерапия.- С.Пб., 1992.
12. Блок М. Апология истории, или Ремесло историка. — М.: Иностран. лит., 1956.
- 13.Братусь Б. С. Аномалия личности. — М.: Мысль, 1988. — 303 с.
14. Вертгеймер М. Продуктивное мышление. - М., 1984.
15. Випер Р. Ю. Рим и раннее христианство. — М., 1954.
- 16.Вундт В. Очерк психологии. — М., 1897.
- 17.Гуревич А. Я. Категории средневековой культуры. — М., 1972.
- 18.Донини А. У истоков христианства. — М., 1989.
- 19.Ждан А.Н. История психологии: от античности до наших дней. - М.1990.

20. История политических и правовых учений. Средние века и Возрождение. — М., 1986.
21. История политических и правовых учений. Древний мир. — М., 1987.
22. Історія філософії на Україні. Т.1-2. — К., 1987.
23. Кульчицький О. Введення в філософічну антропологію. - Мюнхен 1973.
24. Лосев А. Ф. История античной эстетики. Ранняя классика. — М., 1963.
25. Лосев А. Ф. История античной эстетики. Софисты. Сократ. Платон. — М., 1969.
26. Лосев А. Ф. История античной эстетики. Аристотель и поздняя классика. — М., 1975.
27. Лосев А. Ф. История античной эстетики. Ранний эллинизм. — М., 1979.
28. Лосев А. Ф. История античной эстетики. Поздний эллинизм. — М., 1980.
29. Майоров Г. Г. Формирование средневековой философии. — М., 1979.
30. Переверзenceв С. В. Практикум по истории западноевропейской философии. — М.: Учеб. лит., 1997.
31. Обухов Я. Л. Символдрама и современный психоанализ. Сборник статей. — Харьков: Регион-информ, 1999. — 252 с.
32. Основи консультативної психології. Аналіз сучасниці концепцій: Методологічні рекомендації / За ред. Бондаренко О. Ф. — К.: РНМК Міносвіти України, 1992. — 116 с.
33. Перлз Ф., Гудмен П., Хефферлин Р. Практикум по гештальттерапии. — СПб.: Петербург — XXI век, 1995. — 448 с.
34. Психология. Словарь / Под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Политиздат, 1990. — 494 с.
35. Реале Д., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней: В 4 т. — СПб., 1994. — 1997.
36. Райгородский Д.Я. Теория личности в западно-европейской и американской психологии. // ред.сост. - Самара 1996.
37. Роджерс К. Ю. Взгляд на терапию. Становление человека: Пер.с англ. / Под общ. ред. Исениной Е. И. — М.: Прогресс, 1994. — 480 с.
38. Роджерс К. Ю. Об инкаутер-группах: Пер. с англ. — Нью-Йорк, 1970. — 134 с.
39. Розвиток філософської думки на Україні. - Львів 1992.
40. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. — М., 1946, 1989.
41. Соколова Е.Е. Тридцать диалогов о психологии // Хрестоматия с комментариями по курсу «Введение в психологию». - М., 1995.
42. Соколов В. В. Средневековая философия. — М., 1979.

43. Степанов С. Психология в лицах. - М.: ЭКСМО-Пресс, 2001.
44. Франкл В. Человек в поисках смысла: Сборник: Пер. с англ./ Под общ. ред. Л. Я. Грозмана, СДЛ. Леонтьева. — М.: Прогресс, 1990. — 368 с.
45. Фрейд З. Избранное: Кн. 1. — М.: Московский рабочий; Вся Москва, 1990. — 160 с.
46. Фрейд З. Введение в психоанализ: Лекции. — М.: Наука, 1989. — 423 с.
47. Фрейд З. Толкование сновидений. — К.: Здоровье, 1991. — 384 с.
48. Фрейд З. Психология бессознательного. - М., 1989.
49. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность: теории, эксперименты, упражнения.- СПб, 2002.
50. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. - М., 1997.
51. Фромм Э. Бегство от свободы. - М., 1990.
- Хамская Е. Д. Нейропсихология. — М.: МГУ, 1987. — 288 с.
52. Хрестоматия по телесно-ориентированной психотерапии и психотехнике / Ред.-сост. В. Ю. Баскаков. — 2-е изд. — М., Смысл, 1997. — 159 с.
53. Хорни К. Женская психология. - С.Пб., 1993.
54. Хорни К. Невротическая личность нашего времени. - М., 1993.
55. Хрестоматия по истории психологии (период открытого кризиса)// Под. ред. П.Я.Гальперина, А.Н.Ждан. М., 1990.
56. Хрестоматия. История зарубежной психологии (30-60-е годы XX в.)// под. Ред.П.Я. Гальперина, А.Н. Ждан. - М., 1986.
57. Хрестоматия по телесно-ориентированной психотерапии и психотехнике / Ред.-сост. В. Ю. Баскаков. — 2-е изд. — М.: Смысл, 1997. — 159 с.
58. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности. - С.Пб. Питер., 1998.
59. Чанышев А. Н. Курс лекций по древней философии. — М., 1981
60. Эриксон Э. Идентичность: юность и кризис. - М., 1996.
61. Этика Ренессанса: В 2 т. — М., 1981.
62. Юнг К.Г. Аналитическая психология. - С.Пб., 1994.
63. Юнг К.Г. Архетип и символ. - М., 1991.
64. Ярошевский М. Г. История психологии. — М.: Мысль, 1935.
65. Ярошевский М. Г. История психологии от Античности до начала XX века. — М., 1998.
66. Ярошевский М. Г. Краткий курс истории психологии: Учеб. пособие. — М.: Международная педагогическая академия, 1995. — 144 с.

67. Ярошевский М. Г. История психологии. — 2-е изд. — М., Мысль, 1976. — 463 с.

68. Ярошевский М. Г., Петровский А. В. История и теория психологии. — Ростов н/Д: Феникс, 1996. — Т. 1. — 394 с.